

**PÄIVÄKOTI RASTILAN
VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA
28.5.2007**

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto.....	4
2. Toiminta-ajatus.....	4
3. Arvoperusta.....	4
4. Kasvatuspäämäärä.....	5
5. Toimintaympäristö.....	5
5.1. Meri-Rastila.....	5
5.2. Päiväkoti Rastila.....	6
5.3. Vuorohoito Rastilassa.....	7
6. Esiopetus Päiväkoti Rastilassa.....	8
6.1. Oppimisympäristö.....	8
6.2. Opetusmenetelmät ja työtavat.....	9
6.3. Sisältöalueet ja tavoitteet.....	9
6.4. Esiopetuksen ja koulun yhteistyö sekä oppilashuolto.....	11
6.5. Lapsen itsearviointi ja arviointi esiopetuksessa.....	13
7. Lapselle ominainen tapa toimia.....	13
7.1. Leikkiminen.....	14
7.2. Liikkuminen.....	15
7.3. Tutkiminen.....	16
7.4. Taiteellinen kokeminen ja ilmaisu.....	16
8. Sisällölliset orientaatiot.....	17
8.1. Kieli ja vuorovaikutus.....	18
8.2. Matemaattinen orientaatio.....	22
8.3. Luonnontieteellinen orientaatio.....	25
8.4. Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio.....	28
8.5. Esteettinen orientaatio.....	29
8.6. Eettinen orientaatio.....	31
8.7. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio.....	32
9. Maahanmuuttajataustaiset lapset päivähoitossa.....	33

10. Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	34
11. Kasvatuskumppanuus.....	36
11.1. Mitä kasvatuskumppanuus tarkoittaa?.....	36
11.2. Kuinka kasvatuskumppanuus alkaa?.....	36
11.3. Miten kasvatuskumppanuutta toteutetaan Rastilassa?.....	37
12. Arviointi.....	38
Liitteet.....	40
Lähteet.....	41

1. JOHDANTO

Käsissäsi on päiväkotiki Rastilan varhaiskasvatussuunnitelma. Se pohjautuu valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005 tark. painos) ja Helsingin Varhaiskasvatussuunnitelmaan (2007). Tämä suunnitelma pitää sisällään myös esiopetussuunnitelman.

Olemme tehneet tätä suunnitelmaa arkityömme ohessa. Parhainta antia ovat olleet yhteiset keskustelut työyhteisössämme. Olemme myös tehneet erilaisia kyselyjä vanhemmille, lapsille ja henkilökunnallemme.

Tämän varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on ohjata henkilökunnan kasvat- ja opetustyötä: olla apuvälineenä arkityössä. Vanhemmille tämän on tarkoitus antaa toisenlainen näkökulma – suunnitelman muodossa – lapsensa päiväkotiki elämään.

2. TOIMINTA-AJATUS

Päiväkotiki Rastila on vuorohoitoyksikkö, missä 1-6-vuotias lapsi saa päivä/ilta/yöhoitoa, kasvatusta, opetusta sekä mahdollisuuden yksilö- ja ryhmäleikkeihin arkisin ja viikonloppuisin.

Päiväkotimme on kasvatusyhteisö, jossa jokaisen työntekijän työkohde on lapsi. Järjestämme lapselle toimintaympäristön, mikä kiinnostaa ja motivoi häntä, missä hän voi tehdä omia valintoja, ratkaisuja ja päätöksiä.

Meille on tärkeää, että lapsi saa leikkiä mahdollisimman paljon. Luotamme ajatukseen, että leikeissä koetut erilaiset kokemukset ja elämykset antavat voimaa elämää varten.

3. ARVOPERUSTA

Me Rastilan työntekijät haluamme luoda lapsille turvallisen, innostavan ja kannustavan ilmapiirin kasvaa, kehittyä ja oppia. Lapsen tulee saada olla turvallisesti lapsi, kasvaa aikuisen kanssa ja opetella olemaan ryhmän jäsen. Lapsen yksilöllinen huomioiminen on tärkeää, ja haluamme tukea lapsen kehitystä eri ikäkausina.

Työyhteisössämme meille tärkeitä asioita ovat hyvä yhteishenki, avoin ilmapiiri ja toistemme tasapuolinen kohtelu.

Kunnioitamme vanhempia lastensa vanhempina. Tämä edellyttää avointa ja luottamuksellista yhteistyötä päiväkodin henkilöstön ja perheiden välillä. Omalla ammattitaidollamme haluamme kannustaa ja tukea vanhempia heidän kasvatustyössään.

Vanhemmat kokevat tärkeänä päivittäisten kuulumisten vaihtamisen henkilökunnan kanssa. He arvostavat henkilökunnan pysyvyyttä sekä turvallista ja viihtyisää ilmapiiriä. Vanhemmille on myös tärkeää, että oma lapsi saa leikkiä toisten lasten kanssa ja oppii sosiaalisia ja -ryhmätyöskentelytaitoja. Vanhemmat haluavat, että heidän lapsiaan kohdellaan yksilöllisesti, tasavertaisesti ja heidän itsetuntonsa kehitystä tuetaan.

Lasten mielestä tärkeintä päiväkodissa ovat kaverit, leikkiminen, ulkoilu ja erilaiset kädentyöt: piirtäminen, maalaaminen, askartelu ja muovailu.

Teimme lapsille kyselyn, mitä päiväkotia heidän mielestään tarkoittaa:

4. KASVATUSPÄÄMÄÄRÄ

Päiväkotia Rastilassa kasvatuspäämääränä on itseensä ja toisiin ihmisiin luottava ja toiset huomioonottava lapsi. Tavoitteenamme on, että lapsen omatoimisuus lisääntyy sekä oppimisen ilo ja uteliaisuus uusia asioita kohtaan laajenee hänen kasvaessaan ja kehittyessään. Kasvatuspäämääränämme on myös, että lapsi leikkiessään ja työskennellessään ryhmässä toisten lasten kanssa oppii sosiaalisia taitoja, luottamaan itseensä sekä kertomaan oman mielipiteensä.

5. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

5.1. MERI-RASTILA

Meri-Rastila sijaitsee Itä-Helsingissä 15 km:n päässä Helsingin keskustasta hyvien kulkuyhteyksien (metro, bussi) päässä. Merellinen yleisilme on osa tätä aluetta. Täällä sijaitsee valtakunnallisesti merkittäviä luonnonsuojelualueita kuten Uutelan luonnonsuojelualue ja Kallahdenharju- ja matalikko.

Asuinalueen sijainti alkaa heti Vuosaaren sillan jälkeen. Aluetta alettiin rakentaa kevättalvella 1990.

Meri-Rastilan asuinalueita suunniteltaessa tuotettiin alueelle tarkoituksella monentyyppisiä asumismuotoja: vuokra-, omistus-, asumisoikeus- ja opiskelija-asuntoja. Rakennustyylillä on ”matalahkoa” ja korttelimaisuutta korostavaa sisäpihoineen. Alueella asuu n. 5000 asukasta, joista 20%:lla on eri kieli- ja kulttuuritausta.

Alueella toimii seitsemän päiväkotia (Rastila, Katiska, Merirasti, Siima, Keula, Karavaani ja Vankkuri), neljä perhepäivähoitajaa, asukaspuisto Haruspuisto, seurakunnan kappeli, nuorisosiainkeskuksen toimipiste, ostoskeskus sekä Meri-Rastilan ja Karavaanin ala-asteen koulut.

5.2. PÄIVÄKOTI RASTILA

Päiväkoti aloitti toimintansa 14.7.1991 ja ensimmäiset lapset tulivat päiväkotiimme 19.8.1991. Päiväkotiimme tarjoaa hoitoa vuorotyötä tekevien perheiden lapsille.

Päiväkodissamme on n. 80 lasta ja päiväkotimme muodostuu neljästä lapsiryhmästä: Pikku-Myyt (1-3v.), Majakkasaari (3-5v.), Hemulit (3-5v.) ja Muumit (6v.). Päiväkodissamme järjestetään esiopetusta Muumien ryhmässä. Uuden toimintakauden alussa lapsiryhmät muodostetaan lasten ikärakenne, hoidontarve (riippuen lapsen ilta/yö/viikonlopun hoidontarpeesta) ja kaverisuhteet huomioonottaen.

Henkilökunta muodostuu 22 työntekijästä: 5 lastentarhanopettajasta ja 11 lastenhoitajasta. Tämän lisäksi päiväkodissamme työskentelee kaksi keittäjää, päiväkotiapulainen, lastenhoitaja sairaus- ja vuosilomasijaisuuksiin (varahenkilö) sekä johtaja.

Päiväkodin piha on vaihteleva maastoltaan ja kasveiltaan. Sijaintinsa takia päiväkodista on helppo lähteä retkille lähimetsään ja merenrannalle.

Sisätiloiltaan päiväkotia jakautuu ”kotialueisiin”; kaikilla ryhmillä on oma alue ja yhteisinä tiloina ovat leikki/laulu/jumppasali ja vesileikkihuone. Muumien esiopetusryhmä sijaitsee viereisen kerrostalon alakerrassa (Halkaisijantie 2). Ryhmätilojen suuret ikkunat antavat lapsille mahdollisuuden tarkkailla ja havainnoida ympäristöä. Lelut, kirjat, pelit, askartelu- ja piirustusvälineet ovat lasten saatavilla.

5.3. VUOROHOITO RASTILASSA

Päiväkotimme on vuorohoitoyksikkö, mikä tarkoittaa, että tarjoamme lapsille hoitoa myös iltaisin ja yöllä sekä viikonloppuisin vanhempien työvuorojen mukaan. Vanhemmat ilmoittavat hoitoajat kolmen viikon jaksoissa hoitoaikasopimuksessa sovitun kuukausituntimäärän mukaan. Lapset ovat hoidossa eri vuorokaudenaikoina ja heidän hyvinvointinsa ja turvallisuuden tunteensa vaaliminen ovat tärkeimpiä tehtäviämme. Varsinkin illat klo 17-21 välillä ovat herkkää aikaa. Päiväkotimme esiopetusryhmä Muumit menee kiinni klo 17, ja lapset siirtyvät tarvittaessa ilta- tai yöhoitoon Hemuleiden tai Majakkasaaren ryhmään. Täällä Rastilassa lapset tulevat iltapäiväulkoilun jälkeen sisälle päivälliselle ja jatkamaan hoitopäiväänsä hoitoaikansa mukaan. Lapset katselevat useimmiten päivällisen jälkeen televisiosta lastenohjelmia, ja sen jälkeen heille järjestetään rauhallista puuhaa ja leikkiaikaa siihen asti kunnes heidät haetaan kotiin tai he menevät nukkumaan. Läheisyys ja läheinen suhde kasvattajien ja lapsen välillä luo turvallisuuden tunnetta ja luottamusta päiväkodissa hoidossa olemiselle. Kaikella toiminnallamme haluamme tukea lapsen kehitystä ja kasvamista itsenäiseksi persoonaksi yhdessä kasvattajan kanssa.

Lapsen omaehtoinen toimiminen (leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen, taiteellinen ilmaiseminen) tukee lapsen tasapainoista kasvua ja ohjatut toimintatuokiot kehittävät mm. lapsen keskittymiskykyä ja ryhmätyöskentelytaitoja. Vuorohoitoyksikössä tämän huomioiminen on tärkeää varsinkin iltaisin ja viikonloppuisin. Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu, koska vanhemmilla on tärkein tieto lapsensa luonteesta, tavoista ja rutiineista (esim. nukkumaan meno).

Alle kouluikäinen lapsi tarvitsee selkeän päivärytmin ja -rutiinit arkeensa. Päivää rytmittää useat perushoitotilanteet (esim. pukeutuminen/riisuutuminen, syöminen, wc-käynnit), jotka liittyvät oppimiseen (esim. pukeutumaan opetteleminen, vaatteiden nimeäminen) ja kasvatukseen (esim. ulos lähtiessä oman vuoron odottaminen, toisten huomioonottaminen).

Päiväohjelma:

- Klo 8 Aamiainen
- Klo 8.30 Leikkiä, ohjattua toimintaa, ulkoilua
- Klo 11 Lounas Pikku-Myyt (alle 3v)
- Klo 11.15 Lounas Majakkasaari ja Hemulit (3-5v)
- Klo 11.30 Lounas (6v.)

Klo 12	Päivälepo
Klo 14.30	Välipala
Klo 15	Leikkiä, ohjattua toimintaa, ulkoilua
Klo 17	Päivällinen
Klo 17.30	Leikkiä, lasten tv-ohjelmat, ohjattua toimintaa
Klo 19	Iltapesu
Klo 19.30	Iltapala
Klo 20	Iltasatu, unilaulu ja nukkumaan meno yöksi jäävillä lapsilla, ja kotiin lähtöä odottavat vanhempiaan rauhallisten leikkien ja puuhien parissa

Teemme yhteistyötä Helsingin yhdeksän muun ympärivuorokautisen päiväkodin (Herukka, Kanerva, Lammikko, Lappi, Lehdokki, Nestori, Strömsinlahti, Takatasku, Tallbo) kanssa. Juhlapyhinä Pääsiäisenä ja Juhannuksena (Jouluna kaikki yksiköt ovat suljettu) päivystämme vuorotellen. Myös heinäkuussa koko kaupungissa suurin osa vuorohoito päiväkodeista on kiinni ja vuorohoito järjestetään muutamassa päivystävässä yksikössä. Henkilökunnan kehittämispäivinä kaksi kertaa vuodessa päiväkotia Rastila on suljettu (varahoito järjestetään sitä tarvitseville toisissa vuorohoitoyksiköistä).

6. ESIOPETUS PÄIVÄKOTI RASTILASSA

Päiväkoti Rastilassa noudatetaan Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelmaa (2005).

6.1. OPPIMISYMPÄRISTÖ

Päiväkotimme esiopetustilat sijaitsevat viereisen kerrostalon alakerrassa (Halkaisijantie 2), jossa on monipuoliset tilat leikkimistä ja esiopetusta varten. Ulkoilu tapahtuu samassa pihassa päätalon lasten kanssa. Esiopetusryhmä Muumit on auki arkisin klo 6.30-17. Lapset tarvitsevat usein hoitoa esiopetusajan lisäksi iltaisin/öisin/viikonloppuisin, jolloin lapset menevät päätalon puolelle heille nimettyihin ryhmiin. Esiopetusaika sovitaan joka vuosi erikseen, se vaihtelee 8-12 ja 9-13 välillä. Ryhmässämme työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa, lastenhoitaja ja päiväkotiapulainen.

Esiopetustilat antavat hyvät mahdollisuudet esiopetukseen. Muumi-ryhmässä on käytössä erillinen huone äidinkielen ja matematiikan pienryhmätoimintaa varten, ja siellä säilytetään näihin orientaatioihin liittyvät tarvikkeet ja materiaalit. Oppimisympäristöön kuuluu lisäksi oma sali laulu-, liikunta- ja lepopohkeita varten, kaksi muuta huonetta leikkejä ja

pienryhmätoimintoja varten sekä oma tila rakentelu- ja autoleikille. Tilat mahdollistavat lapsille rauhalliset ja pitkäkestoiset leikit.

6.2. OPETUSMENETELMÄT JA TYÖTAVAT

Ryhmässämme opetusmenetelminä ovat leikkiminen, pienryhmätoiminta ja pienet työtehtävät. Lapset jaetaan pienryhmiin esikoulu-, leikki- ja muita toimintatuokioita varten. Toimintakauden alussa esiopetusryhmässämme kasvattajat ja lapset pohtivat ja sopivat keskustelemalla teeman, jota aletaan käsitellä ja työstämään yhdessä. Kyselemme myös lapsilta heitä kiinnostavia leikkiteemoja, ja suunnittelemme ja rakennamme yhdessä teeman mukaisen leikkiympäristön.

Pienten työtehtävien avulla lapset pääsevät harjoittelemaan arkisten askareiden tekemistä (esim. jälkien korjaamista leikin ja askartelun loputtua, kukkien hoitamista ja kastelua) kasvattajan tai toisen lapsen opastuksella. Maanantaisin valitsemme kaksi apulaista viikoksi kerrallaan. Apulaiset auttavat ruokapöytien kattamisessa, pöytien pyyhkimisessä ja astioiden laittamisessa tiskikoneeseen.

6.3. SISÄLTÖALUEET JA TAVOITTEET

Esiopetuksessa noudatamme päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaa (2005). Esiopetuksen toimintasuunnitelma tehdään joka syksy vuodeksi kerrallaan (liite1). Toimintasuunnitelman tavoitteita tarkistetaan sekä arvioidaan ryhmän kasvattajien kesken kauden aikana tammikuussa sekä kevään lopussa.

Muumi-ryhmässä haluamme vahvistaa lapsen minäkuvaa ja itsetunnon kehitystä sekä ryhmän jäsenyyttä. Lapsi oppii arkielämän tilanteissa monenlaisia asioita leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla ja taiteellisella ilmaisulla. Aiemmin opitut asiat sekä kiinnostus opittavaan asiaan vaikuttavat siihen mitä lapsi oppii. Erityisen tärkeä on oppimistilanne, jossa lapset harjoittelevat opeteltavaa asiaa. Käsiteltäviä asioita harjoittelempa ja työstämme esim. laulujen, lorujen, liikunnan ja leikin avulla. Esiopetusvuoden aikana lapset harjoittelevat vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Rohkaisemme ja kannustamme lasta ilmaisemaan itseään ja ajatuksiaan. Koemme tärkeänä, että lapsi kokee tekemisen ja oppimisen iloa. Haluamme, että oppimisen ilo ja luovuus säilyy, kun lapsi menee kouluun.

Esiopetuksessa tutustutetaan lapset äidinkielen ja matematiikan maailmaan, sanastoon ja käsitteisiin. Äidinkielessä on käytössä Salaisen maan-materiaali ja matematiikkaan tutustutaan ensisijaisesti leikkien sekä pelaten.

Esiopetuksessa lapsen opettaminen tapahtuu usein arkielämän tilanteissa ja lasten leikkien yhteydessä. Esiopetuksen sisältöalueet yhdistetään lapsen arkeen ja konkreettisiin kokemuksiin lapsen kehitystaso huomioiden. Varhaiskasvatussuunnitelmamme sisällöllisissä orientaatioissa kuvataan esiopetusikäisten lasten osalta mitä nämä asiat ovat heidän arjessaan (mitä ja miten tehdään).

Esiopetuksen sisältöalueet ja tavoitteet ovat :

Kieli ja vuorovaikutus:

- kuunteleminen, keskittyminen, ohjeiden ja yhteisten sääntöjen noudattaminen
- kiinnostuksen herääminen kielen havainnointiin, tutkimiseen ja merkityksen oivaltamiseen (kielellinen tietoisuus)
- tutustuminen kirjallisuuteen ja viestintään
- vuorovaikutustaitojen ja itseilmaisun vahvistaminen
- tunteiden tunnistaminen ja hallinta
- työrauhan antaminen ja ryhmätyöskentelytaito

Matematiikka:

- myönteinen asenne matematiikkaa kohtaan
- ongelmanratkaisutaito
- päättelytaito
- numeroihin ja matemaattisiin käsitteisiin tutustuminen

Etiikka ja katsomus:

- oikean ja väärän ymmärtäminen
- erilaisuuden kunnioittaminen
- hyvät käytöstavat
- tutustuminen kristinuskon keskeisiin sisältöihin ja kirkollisten juhlapyhien viettäminen

Ympäristö- ja luonnontiede:

- lapsen kiinnostuksen herättäminen luonnonsuojelua kohtaan
- tutustuminen lähiluontoon- ja ympäristöön
- tutustuminen kivi-, kasvi- ja eläinkuntaan
- tutustuminen eri vuodenaikoihin sekä vuorokaudenaikoihin

Terveys:

- omasta siisteydestä ja hygieniasta huolehtiminen
- terveisiin elämäntapoihin tutustuminen: liikunnan, ravinnon ja levon merkitys

Fyysinen ja motorinen kehitys:

- silmän ja käden yhteistyön kehittäminen (hienomotoriikka)
- eri liikuntalajeihin tutustuminen
- kehon hallinnan harjoittelu (karkeamotoriikka)
- päivittäinen ulkoilu

Taide ja kulttuuri:

- kädentaitojen harjoittaminen ja eri menetelmiin tutustuminen
- itseilmaisun ja visuaalisen havaintokyvyn kehittyminen
- taidekäsitteisiin tutustuminen
- omaehtoisen työskentelyn lisääntyminen
- retket, joissa tutustutaan taiteen eri muotoihin esim. luonto ja taidenäyttelyt

6.4. ESIOPETUKSEN JA KOULUN YHTEISTYÖ SEKÄ OPPILASHUOLTO Esikouluryhmän ja lähikoulun välinen yhteistyö:

Lähikoulun ja alueen päiväkotien yhteistyöryhmässä kauden alussa kasvattajat sopivat yhteiset projektit ja niiden aikataulut sekä päivittävät Meri-Rastilan esi- ja alkuopetuksen yhteistoimintasuunnitelman. Kevään viimeisessä yhteistyöpalaverissa puolestaan arvioidaan kulunutta yhteistyötä.

Yhteistyömme tavoitteena ovat:

- kouluun siirtymisen helpottuminen
- tutustuminen oppimisympäristöihin ja käytäntöihin

- elämyksien ja kokemusten antaminen järjestämällä yhteisiä tapahtumia esikoululaisten ja koululaisten kanssa

Esiopetusryhmällämme on oma kummiluokka Meri-Rastilan ala-asteella. Kummiluokan kanssa vieraillemme toistemme luona ja teemme yhteisiä retkiä.

Suomi toisena kielenä opetus:

Niille ryhmämme lapsille, joiden äidinkielenä on joku muu kuin suomi tai ruotsi järjestetään suomi toisena kielenä (s-2) opetusta. Näiden lasten suomen kielen osaamista arvioidaan heti esiopetussyksyn alkaessa sekä kevätlukukaudella erilaisilla tehtävillä. Havainnot kirjataan suomenkielen oppimisen seurantalomakkeeseen, mikä siirtyy lapsen esiopetussuunnitelman (leops) mukana kouluun. S-2 opetusta järjestetään lapsille kerran viikossa.

Erityinen tuki esiopetusryhmässä:

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseville lapsille laaditaan henkilökohtainen opetuksen ja kasvatuksen suunnitelma (=hojks), joka tehdään yhdessä vanhempien ja muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa syksyllä. Asetetut tavoitteet tarkistetaan syys- ja kevätkauden loputtua. Yhteistyötahoja ovat päivähoitoalueen kiertävä erityislastentarhanopettaja ja perusopetuksen erityisopettaja, koulupsykologi, neuvolan henkilöstö sekä toimintaterapeutti ja puheterapeutti.

Päiväkodin oppilashuolto:

Koko Vuosaaren alueen oppilashuoltoryhmään kuuluvat jäseninä päivähoitoalueen päällikkö, terveydenhoitaja, lasten suojelun työntekijä, perheneuvolan työntekijä, kiertävä erityislastentarhanopettaja, suomi-2 lastentarhanopettaja ja lähikoulujen rehtorit.

Työryhmä kokoontuu muutaman kerran vuodessa ja linjaa yleisiä oppilashuoltoon liittyviä asioita. Päiväkodin sisäinen oppilashuolto toimii tukien jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita.

Lukukauden alussa kartoitamme kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa ryhmän lasten tilanteen. Vanhempien kanssa yhdessä mietimme tarvitseeko lapsi esiopetusvuoden aikana muita tukitoimia, esim. suomi toisena kielenä opetusta, neuvolapsykologin, puheterapeutin, perheneuvolan tukea tai kouluarviota ennen kouluun siirtymistä.

6.5. LAPSEN ITSEARVIOINTI JA ARVIOINTI ESIOPETUKSESSA

Esiopetuskauden alussa lapset kertovat kasvattajalle mitä he odottavat esiopetusvuodelta ja mitä he haluavat oppia. Nämä asiat kirjataan muiden yhdessä sovittujen tavoitteiden kanssa lapsen esiopetussuunnitelmaan (leops), jonka laatimiseen osallistuu lapsi, hänen vanhempansa ja ryhmän opettaja. Lapsi harjoittelee oman toimintansa arvioimista kasvattajien kanssa päivittäin erilaisten toimintojen ja pienten työtehtävien jälkeen (esim. miten tekeminen sujui, mitä lapsi voi tästä päätellä, miltä lapsesta tuntui).

Lapsilla on ryhmässämme oma kasvunkansio, johon kootaan lasten esiopetusvuonna tekemiä tehtäviä. Lapsi valitsee itse kansioon laitettavat tehtävät ja taiteelliset tuotokset. Tähän kansioon opettaja liittää ryhmässä käytössä olevan lapsihavainnointilomakkeen (kuvaus lapsesta) ja leikinhavainnointilomakkeen. Näihin lomakkeisiin kirjataan havaintoja lapsesta, ja niitä käytetään apuna arviointikeskusteluissa. Vanhemmat arvioivat esiopetusryhmää ja ryhmän toimintaa keväisin jaettavalla kyselyllä.

Lapsi saa esiopetusvuoden päätteeksi osallistumistodistuksen (liite 2).

7. LAPSELLE OMINAINEN TAPA TOIMIA

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Saadessaan toimia itselle luontevalla tavalla päiväkodissa lapsen käsitys itsestään ja omista taidoista vahvistuvat. Myös lapsen viihtyvyys ja osallistumismahdollisuudet päiväkodissa lisääntyvät. Kielellä on keskeinen merkitys lapsen toimiessa yhdessä toisten lasten sekä aikuisten kanssa, ja kieli kehittyy kaikkien näiden toimintatapojen myötä.

Päiväkodissämme otamme huomioon nämä lapselle ominaiset toimintatavat, kun suunnittelemme toimintaa lasten kanssa. Kaikessa toiminnassa oppimisympäristöllä on suuri merkitys. Otamme huomioon lapsen ikä- ja kehitystason sekä lapsen senhetkiset kiinnostuksen kohteet suunnitellessamme sisä- ja ulkotiloja. Nämä toimintatavat myös ohjaavat kasvattajien tapaa toimia lasten kanssa. Kasvattajat keskustelevat ja toimivat lasten kanssa sekä havainnoivat ja arvioivat heidän toimintaansa. Näin me kasvattajat

opimme ymmärtämään lasten yksilöllisiä taitoja, ajatuksia ja luonteenpiirteitä.

7.1. LEIKKIMINEN

Lapselle merkitykselliset kokemukset:

Leikki on keskeisessä asemassa päiväkodissamme, koska leikkiminen on lapselle luontainen tapa toimia, ja yhtä tärkeää kuin syöminen ja nukkuminen. Leikkiessään lapsi oppii sosiaalisia, emotionaalisia, kognitiivisia (=tiedollisia) ja fyysisiä taitoja. Leikissä lapsi hallitsee ja harjoittelee taitoja, joita hän ei pysty vielä arjessa käyttämään. Lapsi käyttää leikkinsä aineksina kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Leikkiessään lapsi voi kokea erilaista luovaa vapautta kuin ohjatuissa toimintatuokioissa ja erilaisissa sääntöpeleissä. Lapsi voi leikkiessään käsitellä erilaisia tunteita (esim. pelkoja, iloja, suruja, pettymyksiä) ja tilanteita sekä jäsentää elämäänsä ja käydä läpi kokemuksiaan. Mielikuvituksen avulla leikitilanteet muuttuvat ja lapsi saa käyttää luovuuttaan. Leikissä yhdistyvät usein todellisuus ja lasten keksimät asiat.

Vanhemmille tehdyn kyselyn mukaan lapset leikkivät kotona eniten koti-, nukke-, rooli- ja autoleikkejä. Päiväkodissamme lapset kyselyn mukaan pitävät eniten erilaisista pihaleikeistä sekä koti-, rooli-, rakentelu-, juna- ja autoleikeistä.

Kasvattajayhteisön toiminta:

Leikin keskeisen aseman vuoksi kasvattajilla on tietoa leikistä sekä taitoa ja herkkyyttä tukea ja ohjata leikkiä. Haluamme antaa lapsille leikkiaikaa ja -rauhaa päivittäin, varsinkin kun lapset ovat virkeimmillään. Myös ilta on lapsille tärkeää leikkiaikaa päiväkodissamme. Kiinnostavat välineet ja tilat innostavat lapsia leikkimään, ja otamme huomioon toiminnassamme lasten sen hetkiset mielileikit. Leikki onkin parhaimmillaan, kun lapsista tuntuu, että heidän leikkiänsä arvostetaan ja tuetaan sekä heidän ilonsa on silmännähtävää.

Kasvattajan rooli leikissä riippuu lapsen iästä, leikkitaidoista ja siitä, mitä lapsi leikkii.

Kasvattajan rooliin kuuluu leikin edellytysten luominen (leikkiaika, -välineet, -ympäristö). Lapsen leikkiä havainnoimalla kasvattaja oppii tuntemaan lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Havainnoimalla kasvattaja voi myös arvioida milloin hänen pitää ohjata leikkiä tai antaa lasten leikkiä keskenään vapaata leikkiä. Leikkimällä yhdessä lasten kanssa kasvattaja voi ohjata leikkiä kielellisesti, tutustuttaa lapset leikkiympäristöön ja rikastuttaa ryhmässä käsiteltävää teemaa leikin avulla.

Varhaiskasvatusympäristö:

Varhaiskasvatusympäristön suunnittelussa otamme huomioon lasten iän, kehitystason ja

sen hetkiset kiinnostavat aiheet. Järjestämme lapsille ympäristön, joka on selkeä, monipuolinen, turvallinen ja heitä innostava. Annamme lapsille mahdollisuuden leikkiä yksin, pareittain ja ryhmässä. Pidämme leikki- ja oppimisvälineet hyvässä kunnossa ja lasten helposti saatavilla sekä huolehdimme varhaiskasvatusympäristöstä koko henkilökunta ja lapset yhdessä. Toimintakauden aikana tehdyt kädentyöt (piirustukset, maalaukset, askartelut, muovailut) kuuluvat osaksi varhaiskasvatusympäristöä. Ne tekevät siitä lapsiryhmän näköisen ja kertovat ryhmässä käsiteltävistä teemoista. Vanhemmat voivat tutustua päiväkotimme sisä- ja ulkoympäristöön lasta tuodessa ja hakiessa sekä erilaisten tapahtumien yhteydessä.

Pihamme on maastoltaan vaihteleva, ja antaa eri-ikäisille lapsille mahdollisuuden kehitystasoaan vastaaviin leikkeihin. Pihalla henkilökunta valvoo kaikkien ryhmien lapsia yhteisesti. Teemme ryhmittäin myös paljon retkiä lähiympäristöön: metsään, rannalle ja leikkipuistoihin.

7.2. LIKKUMINEN

Lapselle merkitykselliset kokemukset:

Lapsella on tarve liikkua, ja päivittäinen liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin ja kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta tärkeää. Liikkumalla lapsi tutustuu itseensä ja ympäristöönsä sekä oppii hallitsemaan omaa kehoaan. Alle kolmevuotiaan lapsen liikunnalliset taidot kehittyvät yksilöllisesti. Tämän ikäinen lapsi harjoittelee konttaamista, kävelemistä, juoksemista, hyppimistä ja kiipeilemistä. Nämä liikunnan perustaidot kehittyvät päivittäisessä toiminnassamme. Yli kolmevuotiaat lapset liikkuvat jo monipuolisemmin. Oman kehon avulla lapsi oppii harjoittelemaan ja käyttämään suuntia, tasoja ja omia voimiaan. Liikkuessaan lapsi voi saada onnistumisen kokemuksia, ja sillä voi olla suuri merkitys itsetunnon vahvistamisessa. Leikinomainen ja monipuolinen liikunta kehittää myös kielellisiä ja sosiaalisia taitoja. Lapsi oppii toimimaan ryhmässä, huomioimaan toisia lapsia ja hyväksymään leikkien ja pelien sääntöjä. Liikunnassa tuetaan tunteiden ilmaisua ja luovuutta sekä mielikuvituksen käyttöä.

Kasvattajayhteisön toiminta:

Liikkumisen merkityksen ymmärtävä kasvattaja luo mahdollisuuksia ja innostaa lapsia monipuoliseen liikuntaan. Paras innostaja on mukana liikkuva aikuinen, joka luo liikkumiseen ilon sekä motivoi ja kannustaa lapsia huomioiden lasten ikätason ja taidot. Kasvattajan vastuulla on huolehtia liikkumisen turvallisuudesta sekä opettaa liikuntavälineiden oikeaa käyttöä.

Varhaiskasvatusympäristö:

Päiväkotimme monipuolinen piha on lapsille tärkeä liikuntapaikka, ja se tarjoaa heille vaihtelevan ja haasteellisen ympäristön liikkumiseen. Säännöllinen ulkoilu, retket lähiympäristöön (metsään ja rannalle) sekä alueen liikuntapaikkojen (leikkipuistot ja urheilukentät) hyödyntäminen kehittävät lasten liikunnallisia taitoja. Päiväkodin salissa lapsiryhmillä on omat liikuntavuorot, joiden aikana lasten kanssa harjoitellaan esim. liikuntaleikkejä ja satujumppaa.

7.3. TUTKIMINEN Lapselle merkitykselliset kokemukset:

Tutkiminen kuuluu lasten elämään. Lapset ovat aktiivisia ja haluavat tutkimalla tyydyttää uteliaisuuttaan. Lapset tutkivat häntä kiinnostavaa ympäristöä ja esineitä kaikilla aisteillaan; maistamalla, haistamalla, tunnustelemalla, kuuntelemalla ja katselemalla. Tutkiessaan lapset ylläpitävät ja vahvistavat oppimisen iloaan yrityksen, erehdyksen ja oivaltamisen kautta. Ohjatuissa toimintatuokioissa lapsi saa mahdollisuuden tutkia ja ratkaista erilaisia ongelmia sekä syventää jo oppimaansa. Esim. luonnon tutkiminen ja sen havainnointi ovat tärkeää matematiikan ja luonnontieteen ymmärtämisessä. Eri-ikäiset lapset tutkivat erilaisia asioita yksin, kaverin kanssa tai ryhmässä.

Kasvattajayhteisön toiminta:

Kasvattajan tehtävänä on ohjata lapsia tutkimaan ja ihmettelemään erilaisia asioita ympäröivästä maailmasta ja arkipäivän tilanteista. Kasvattajan innostava asenne auttaa lapsia kiinnostumaan tutkimisesta päiväkodissa ja osoittaa lapsille, että heidän toimintaansa arvostetaan. Kasvattaja myös järjestää sekä tarvittavat tutkimusvälineet että ryhmätilan monipuoliseksi ja virikkeelliseksi tutkimista varten.

Varhaiskasvatusympäristö:

Rauhallinen ja haasteellinen kasvatusympäristö tukee lapsen tervettä uteliaisuutta, kiinnostusta ja ruokkii tiedonhalua. Koko henkilökunnan myönteinen asenne on ratkaisevan tärkeä tutkimisen onnistumiselle ja kiinnostuksen heräämiselle. Oman päiväkotimme sijainti mahdollistaa myös monipuolisen luonnon tutkimisen metsän ja meren läheisyydessä.

7.4. TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN Lapselle merkitykselliset kokemukset:

Päiväkodissamme lapsi voi ilmaista itseään sekä purkaa tunteitaan eri taiteen muodoin.

Näitä taiteen eri muotoja ovat kuvataide, musiikki, tanssi, lasten kirjallisuus sekä nukke- ja pöytäteatteri. Taiteen kokeminen tarjoaa mahdollisuuksia tuntea iloa omasta työskentelystään ja kavereiden kanssa työskentelystä sekä iloa omista ja toisten taiteellisista tuotoksista.

Kasvattajayhteisön toiminta:

Kasvattajan rooli on merkittävä kannustajana, mielenkiinnon herättämisessä sekä työskentely-ympäristön järjestämisessä ja materiaaleihin tutustuttamisessa. Tärkeää on myös se, että kasvattaja kokee taiteen positiivisena ja luovana prosessina, jossa lapsella on mahdollisuus tehdä taidetta omalla tavallaan. Taiteelliseen kokemukseen ja sen ilmaisuun vaikuttavat kasvattajan luoma rauhallinen ilmapiiri, joka on kannustava ja lapsen taiteellisia tuotoksia arvostava. Kasvattaja ohjaa ja opettaa lasta käyttämään välineitä ja materiaaleja oikein. Päiväkodin ulkopuolella konserteissa ja teattereissa päiväkotimme ryhmät vierailevat ikätasonsa mukaisesti.

Varhaiskasvatusympäristö:

Päiväkotimme ryhmätilat mahdollistavat taiteen tekemisen kuten kuvataiteen ja askartelun sekä pienet draama- ja teatterileikit/esitykset. Ryhmissä olemme ottaneet huomioon tilojen esteettisyyden ja esillä ovat lasten tekemät maalaukset sekä askartelut käsiteltävien teemojen mukaisesti. Kasvattajat järjestävät ryhmissä tilat kodinomaisiksi laittamalla tavarat ja kirjat kauniisti esille. Materiaalit ovat helposti saatavilla, jotta lapset voivat käyttää niitä vapaasti ikätasoonsa nähden. Päivittäisessä käytössä olevat materiaalit ovat muovailuvaha, piirustusvälineet ja askartelumateriaalit. Lapsia ohjataan ikätasonsa mukaisesti huolehtimaan välineistä ja ympäristön siisteydestä. Myös päiväkodin pihalla voidaan tehdä monenlaista taidetta. Pihaa voi hyödyntää päiväkodin yhteisissä pihatapahtumisissa kuten esim. juhlissa. Lapset saavat piirtää ulkoliiduilla ja maalata vedellä pihalaatoituksiin, leikkiä erilaisia vesi-, hiekka- ja kuraleikkejä sekä maalata kaikenlaisia luonnonmateriaaleja kuten esim. jäätä ja lunta. Ympäröivän luonnon hyödyntäminen eri vuodenaikoina antaa lapselle mahdollisuuden kokea sekä luonnon kauneuden että vuodenaikojen vaihtelevuuden.

8. SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT

Lapset oppivat erilaisissa arjen tilanteissa ja ympäristöissä kotona ja päiväkodissa. He ovat aktiivisia oppijoita, ja käsittelevät oman toimintansa sekä kokemuksensa avulla ympäröivää maailmaa. Kasvattaja antaa mahdollisuuksia ja valmiuksia oppimiseen eri orientaatioiden kautta lapsen ikätaso huomioonottaen. Eri orientaatioiden aiheet, ilmiöt ja

sisällöt liitetään lapsen lähiympäristöön, arkeen ja konkreettisiin kokemuksiin. Orientaatiot muodostavat kehikon kasvattajan toiminnalle hänen suunnitellessaan, toteuttaessaan ja arvioidessaan lasten kehitystä tukevaa toimintaa. Myös lapsilta kysytään heitä kiinnostavia aiheita ja teemoja, joita käsitellään eri orientaatioiden näkökulmasta. Arjessa toistuvat perushoitotilanteet (riisuminen/pukeminen, syöminen, lepääminen, peseytyminen, wc-käynnit) ja lasten yhteinen vapaa leikki ovat myös tärkeää päivittäistä toimintaa.

Olemme käsitelleet sisällöllisiä orientaatioita lapsiryhmittäin. Kielellisessä, matemaattisessa ja luonnontieteellisessä orientaatioissa korostuu lisäksi lapselle ominainen tapa toimia (leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu). Oppiminen on vuorovaikutteinen prosessi lasten, vanhempien ja kasvattajien kesken. Esiopetuksessa lapsen opettaminen tapahtuu arkielämän tilanteissa ja lasten leikkien yhteydessä. Orientaatioilla on yhteys esiopetuksen sisältöihin ja perusopetuksen oppiaineisiin.

8.1. KIELI JA VUOROVAIKUTUS

Kieli kehittyy vuorovaikutuksessa. Ajatukset, tunteet ja asenteet selkiytyvät kielen kehittyessä. Kieli on myös tie omaan itseen ja ympäristöön.

Ensimmäisen ikävuoden aikana kielelliselle kehitykselle luodaan pohja. Lapset oppivat puhumaan matkimalla ja kuuntelemalla, ja he oppivat puhumaan hyvin eri-ikäisinä. Lapsi ymmärtää yleensä enemmän puhetta kuin osaa sitä itse tuottaa. Noin kaksivuotias lapsi suorastaan imee puhetta ja toistelee kuulemiaan sanoja ja lauseita. Tämän ikäiseltä lapselta saattaa puuttua monet äänteet tai ne korvautuvat jollain toisella.

Kolmevuotiaan ajattelu on edelleen konkreettista. Lapsen on vaikea ymmärtää toden ja mielikuvituksen välistä eroa. Lapsen muisti on kehittynyt, ja hän pystyy palauttamaan mieleensä menneitä tapahtumia. Usein kolmevuotias haluaa kuulla luettavan saman kirjan monta kertaa. Hän ei pysty aina löytämään oikeita sanoja ajatustensa ilmaisemiseksi. Ääntäminen ei ole vielä välttämättä selkiintynyt ja äännevirheet ovat yleisiä.

Neljävuotiaan puhe on jo sujuvaa ja vaivatonta ymmärtää, sanavarasto on runsas. Lapsenomainen ääntäminen häviää, mutta yksittäisten äänneiden kohdalla voi esiintyä vielä vaikeutta (esim. r,s,l). Mielikuvituksen ja tunne-elämän kehitys on voimakasta. Äidinkielen avulla lapsi saa ympäristöstään jatkuvasti uusia virikkeitä, ja kieli auttaa häntä liittymään ja sopeutumaan erilaisiin ryhmiin.

Viisivuotias puhuu yleensä selvästi. Tämän ikäinen lapsi pitää erityyppisistä saduista ja kirjoista sekä on lukemisen suhteen kaikkiruokainen. Häntä kiinnostavat kirjat, sarjakuvat, viikkolehdistet ja mainoslehdet. Lisäksi lapsi haluaa tietoa todellisista asioista (esim. ihmisistä, eläimistä, avaruudesta, biologiasta, historiasta). Hän pohtii ilmiöiden syitä ja syy-yhteyksiä (esim. mitä varten?, mistä tehty?, miksi?) sekä kyselee elämän tarkoituksesta (syntymästä, kuolemasta, sodista).

Kuusivuotias lapsi on yleensä kielellisesti taitava. Päiväkodin tärkeänä tehtävänä on kiinnostuksen herättäminen kieltä kohtaan sekä antaa lapselle paljon erilaisia kokemuksia kielestä. Esiopetusryhmässä järjestetään 1-2 kertaa viikossa suomenkielentunneita, jossa leikin avulla harjoitellaan rakentamaan ja jakamaan sanoja, opitaan ymmärtämään kielen merkitystä, tutustutaan kirjaimiin sekä harjoitellaan leikki- ja oikeaa kirjoittamista. Helsingissä on sekä runsas kulttuuritarjonta (museot, teatterit, näyttelyt, konsertit) että mahdollisuus kuulla eri kieliä puhuvia ihmisiä arkipäivän tilanteissa.

8.1.1. Pikku-Myyt (alle3v) / kieli ja vuorovaikutus

Leikkiminen:

Kolmen ensimmäisen vuoden aikana kielen oppiminen on herkimmillään. Kasvattajan rooli on alle kolmevuotiaan lapsen leikissä tärkeä, sillä leikissä vuorovaikutus on luontevaa. Kasvattaja on usein lasten leikissä mukana ja ohjaa samalla leikin kulkua sanallisesti. Leikkiessään lapsi oppii nimeämään erilaisia esineitä, asioita ja tekemisiä, ymmärtämään ja noudattamaan lyhyitä ohjeita sekä rohkaistuu tekemään kysymyksiä (kuka, mitä, mikä, miksi, missä).

Liikkuminen:

Alle kolmevuotiaat lapset liikkuvat yhdessä kasvattajan kanssa. Kasvattajan näyttämä malli on tärkeä. Harjoitteleminen lasten kanssa eri liikuntamuotojen (käveleminen, juokseminen, hyppiminen, konttaaminen, ryömiminen) ja -välineiden (esim. pallo, vanne) nimeämistä. Lorujen, laulujen ja leikkien avulla opetellaan tunnistamaan oman kehon osia.

Tutkiminen:

Alle kolmevuotiaat lapset tarkkailevat ja havainnoivat ympäristöä ja tapahtumia. Kasvattajan läsnäolo ja rooli sanojen ja asioiden selittäjänä on erityisen tärkeä. Lapsen kiinnostuksen mukaan aikuinen antaa asioille, ilmiöille, leluille ja tekemisille nimet. Kuvakirjojen katseleminen, tarinoiden kertominen yksinkertaisilla lauseilla ja toimintojen nimeäminen on kuin löytöretki maailmaan.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

Kolme ensimmäistä vuotta on lapselle kielen kehityksen ja omaksumisen aktiivisinta aikaa. Aikuisen kanssa tapahtuva vuorovaikutus, laulut ja musiikki tukevat lapsen kielen kehitystä ja ilmaisukykyä. Pienille soveltuvat lorut, tarinat ja kertomukset sekä sadut ja nukketeatteriesitykset rikastavat lapsen sanavarastoa, vetoavat tunteisiin ja tarjoavat elämyksiä.

8.1.2. Hemulit ja Majakkasaari (3-5v) / kieli ja vuorovaikutus

Leikkiminen:

3-5-vuotiaat lapset käyttävät omaa äidinkieltään jo monipuolisesti. Leikissä kasvattajan rooli on vielä tärkeä, mutta kavereiden merkitys kasvaa. Lapset oppivat paljon toisiltaan ja kasvattajan tehtävä on vastata lasten esittämiin kysymyksiin, keskustella lasten kanssa heitä mietityttävistä asioista sekä auttaa heitä siirtämään ajatuksiaan leikin muotoon. Leikissä haluamme kannustaa ja rohkaista lapsia ilmaisemaan itseään. Opettelemme myös kuuntelemaan toisiamme ja antamaan kaverille puheenvuoron.

Liikkuminen:

3-5-vuotiaiden lasten liikuntavälineet ja -muodot monipuolistuvat. Opettelemme uusia käsitteitä (esim. ylös, alas, hitaasti, nopeasti, korkea, matala) ja kertaamme jo opittuja. Kasvattajan mukanaolo ja esimerkin antaminen on vieläkin tärkeää.

Tutkiminen:

3-5-vuotiaat kyselevät paljon (esim. miksi, miten). Kuunteleva kasvattaja huomaa, selittää ja antaa mahdollisuuden lapselle tutkia häntä kiinnostavia asioita. Lapsen herkkyyyskaudet sekä omat kokemukset ja aistimukset vaikuttavat siihen, mistä he milloinkin ovat kiinnostuneet. Kasvattajan malli vaikuttaa ja innostaa vuorovaikutukseen.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

3-5-vuotias lapsi laulaa ja loruilee mielellään. Laulamalla lapsen sanavarasto lisääntyy ja laulamalla harjoittelu on mukavaa sekä lapsen kielenkehitystä tukevaa. Tarinoiden kautta (kertomukset, pöytä- ja nukketeatteri) lapsi voi oppia monipuolisempaa ja rikkaampaa kieltä sekä kasvattaa sanavarastoaan. 3-5-vuotiaat kykenevät jo ilmaisemaan itseään hyvin, ja esittävät mielellään esim. eläinaiheisia tarinoita. Päiväkodissamme lapsen on mahdollisuus osallistua pöytä- ja nukketeattereihin joko katselemalla tai itse esittämällä. Taiteellinen itsensä ilmaiseminen (esim. tanssi, taiteellinen tuotos) voi vahvistaa itsetuntoa ja minäkuvaa.

8.1.3. Muumit (6v) / kieli ja vuorovaikutus

Leikkiminen:

Kuusivuotiaat lapset leikkivät mieluiten kavereiden kanssa. Kasvattaja on edelleen mukana leikissä varsinkin, jos lapsella on vaikeuksia kieli- ja vuorovaikutustaidoissa. Leikin avulla kuusivuotiaat saavat mahdollisuuden ilmaista itseään, kertoa omasta elämäntilanteestaan sekä esittää kysymyksiä. Leikissä lasta kannustetaan käyttämään mielikuvitustaan ja harjoitellaan ottamaan kaverin tunteita huomioon.

Liikkuminen:

Kuusivuotiaiden lasten kanssa liikumme sekä pienemmissä että suuremmissa ryhmissä. Lapset harjoittelevat yhteisten sääntöjen noudattamista (esim. oman vuoron odottamista, parin vaihtamista) ja heitä rohkaistaan kertomaan omia mielipiteitään ja tunteitaan liittyen liikuntaan. Kuusivuotiaat ovat jo taitavia liikkujia, ja heillä on mahdollisuus omatoimiseen liikkumiseen sisällä ja ulkona. Välineet ja niiden käyttötarkoitukset alkavat olla tuttuja. Erilaisten liikuntaleikkien avulla harjoittelemme myös matematiikan ja äidinkielen käsitteitä.

Tutkiminen:

Kuusivuotiaiden lasten ryhmässä lapsilta kysytään toimintakauden aikana mistä he haluaisivat saada tietoa ja mitä he haluavat tutkia. Näiden kyselyjen pohjalta kasvattajat suunnittelevat erilaisia projekteja (esim. meri, avaruus, erilaiset eläimet). Lasten sana- ja käsitevarasto laajenee, kun etsimme tietoa esim. lukemalla ja katselemalla kirjoja, tekemällä retkiä ja pelaamalla erilaisia tietokonepelejä. Keskustelemme paljon asioista ja lapset saavat esittää kysymyksiä ja vaihtaa mielipiteitä. Työskentelemme paljon pienryhmissä, joissa kaikilla lapsilla (varsinkin aremmilla ja hiljaisemmilla) on helpompi kertoa mielipiteensä ja kehittää vuorovaikutustaitojaan. Lapsille annetaan myös mahdollisuus omatoimiseen tutkimiseen. Kasvattaja antaa lapsille tarvittavat välineet, ja kertoo mitä ne ovat ja miten niitä käytetään.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

Kuusivuotias lapsi ilmaisee usein tunteitaan ja mielikuvitustaan taiteen kautta. Tärkeää on erilaisten taidevälineiden, -materiaalien ja -työskentelytapojen nimeäminen. Lapsen itseilmaisuuksensa kehittyvät, kun hän saa kertoa omasta tai kaverin taiteellisesta teoksesta. Lapsia myös rohkaistaan kannustamaan kaveria. Kuusivuotiaiden lasten kanssa keksimme erilaisia satuja heidän tekemistään kuvista sekä kuvitamme kerrottuja tai itse keksittyjä satuja.

8.2. MATEMAATTINEN ORIENTAATIO

Lapset ovat kiinnostuneita numeroista, laskemisesta, muodoista, määristä (esim. ihmiset ja esineet), sarjoittelusta, luokittelusta ja ongelmien ratkaisusta. Päättely, hahmottaminen ja arviointikyky ovat myös matematiikkaa. Matematiikan harjoituksissa lapsi voi ratkaista matemaattisia tehtäviä ja ongelmia yksin ja yhdessä kavereiden kanssa. Näin he saavat kuulla toistensa ajatuksia sekä voivat korjata ja muuttaa omaa ajatteluaan. Tavoitteena on myönteisen asenteen muodostuminen matematiikkaa kohtaan.

8.2.1. Pikku-Myyt (alle 3v) / matemaattinen orientaatio

Leikkiminen:

Alle kolmevuotiaita lapsia kiinnostaa leikkiessä leikkiväline. Leikkiessä lapselle tulee tutuksi ensimmäiset lukukäsitteet, kun lasketaan esim. palikoita, nukkeja tai autoja.

Esim. autoleikeissä tutustutaan moniin matemaattisiin käsitteisiin vertailemalla ja luokittelemalla autoja (suuri-pieni) ja ajelemalla autolla eri suuntiin (suora, ympyrä). Palikoilla leikkiessä rakennetaan torneja (korkea-matala) ja muureja (pitkä-lyhyt) tai kasataan palikoita yhteen (paljon-vähän) sekä puretaan ja rakennetaan uudelleen. Palapelien avulla opitaan hahmottamaan kokonaisuuksia ja muotoja.

Liikkuminen:

Alle kolmevuotiaat liikkuvat paljon. Liikkumalla lapset oppivat hallitsemaan ja hahmottamaan omaa kehoaan. Liikkumalla tulevat tutuksi oman kehon osat sekä käsitteet hitaasti, nopeasti, vieressä ja vastapäätä sekä suunnat ylös, alas ja sivulle.

Tutkiminen:

Alle kolmevuotiaita lapsia kiinnostaa oma keho ja sen tutkiminen. Yhdessä kasvattajan kanssa perushoitotilanteissa (pukeminen, riisuminen, peseytyminen) lasketaan esim. sormien ja varpaiden lukumäärää. Tämän ikäiset lapset myös tutkivat esineitä ja asioita eri aistien avulla. Tarkkaavaisuutta harjoitellaan etsimällä ympäristöstä tai kuvista samanlaisia esineitä tai leluja sekä vertailemalla ja luokittelemalla niitä koon (suuri-pieni), muodon (pyöreä) tai värin perusteella.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

Alle kolmevuotiaat lapset nauttivat laulamisesta, loruttamisesta ja musiikista. Lapsi kokee niiden kautta rytmin ja tempon. Laululeikkien kautta lapset tutustuvat myös matemaattisiin käsitteisiin kuten esim. ympyrä (muodostamalla piirin) ja suora (seisomalla vierekkäin tai jonossa).

8.2.2. Hemulit ja Majakkasaari (3-5v) / matemaattinen orientaatio

Leikkiminen:

3-5-vuotiaat lapset harjoittelevat matemaattisia käsitteitä, ja matematiikkaa löytyy useista lasten leikeistä. Tällaisia leikkejä ovat koti- ja kauppaleikki, jossa harjoitellaan mittaamista, lajittelua ja vertailua. Roolileikeissä (esim. bussinkuljettaja, lääkäri) lapsi tutustuu laskemiseen ja mittaamiseen. Rakentelu- ja palikkaleikeissä lapsi opettelee muotoja, tutustuu rakennelman suunniteluun ja sen avaruudelliseen hahmottamiseen eri käsitteiden kautta (esim. päällä/alla, vieressä). Numeroita, laskemista ja numerovastaavuutta lapsi oppii noppa-, lauta-, pala-, ja muistipelien avulla. Myös sormilorut ja -laulut edistävät laskemista ja numerovastaavuuden vahvistumista. Tietokonepelit innostavat lapsia tutustumaan muotojen, numeroiden, lajittelun ja päättelyn maailmaan.

Liikkuminen:

3-5-vuotias lapsi tutustuu matemaattiseen ajatteluun ja käsitteisiin liikunnassa lukumäärien, muotojen ja värien kautta. Opettelemme perusmuotoja kuten ympyrä, neliö ja kolmio esim. pehmoisten muotokappaleiden, lattiamuotojen ja oman kehon avulla. Numerovastaavuus tulee tutuksi lapsille, kun liikuntatuokiossa leikitään esim. leikkiä, jossa vaihteleva lukumäärä ja kehonosa yhdistetään toisiinsa. Lapset voivat mitata ja vertailla liikunnassa esim. hyppyjensä ja pallon heittojensa pituutta.

Tutkiminen:

3-5-vuotias lapsi tutustuu käsitteisiin samanlainen ja erilainen sekä tekee vertailua. Kalenterin avulla käymme läpi aikaan liittyviä käsitteitä. Retkillä tutkimme ympäristöä havainnoimalla ja laskemme esim. puita, lintuja ja erilaisia luonnonmateriaaleja. Lapsi voi tutustua matematiikkaan myös kirjojen avulla tutkien itse tai kasvattajan kanssa muotoja, värejä ja lukumääriä.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

3-5-vuotias lapsi tutustuu taiteellisen kokemisen avulla matematiikkaan leikkien, laulujen, sormileikkien ja lorujen kautta. Loruja ja laululeikkejä voidaan rytmittää eri kehon osilla. Kuvataiteessa, askartelussa ja muovailussa opettelemme muotoja, värejä sekä tekemään vertailuja.

8.2.3. Muumit (6v) / matemaattinen orientaatio

Leikkiminen:

Leikki on tärkeää kuusivuotiaiden lasten matematiikan oppimisessa ja opetuksessa, koska leikin avulla lasta on helppo motivoida ja saada innostumaan matematiikan oppimisesta. Leikissä lapsi oppii hausalla tavalla ja huomaamattaan erilaisia matemaattisia käsitteitä. Leikki kehittää lasten matemaattista ajattelua ja oivaltamista, ja lasten saadessa myönteisiä kokemuksia opitut asiat ovat helppo muistaa. Matemaattisia leikkejä ovat esim. kauppa- ja matkatoimistoleikit sekä erilaiset järjestämistä, luokittelua ja sarjoittamista vaativat leikit.

Liikkuminen:

Kuusivuotiaiden lasten opetuksessa käytetään paljon erilaisia liikuntaleikkejä, koska suurin osa tämän ikäisistä lapsista oppii parhaiten tekemällä ja toimimalla. Liikunnan avulla käydään läpi erilaisia käsitteitä (esim. muodot, numeromerkin ja lukumäärän vastaavuus) ja sääntöjä sekä opetellaan toimimaan ryhmässä ja työskentelemään parin kanssa. Opettelemme myös erilaisia laskutoimituksia, järjestyslukuja ja lukujonoja. Erilaiset matematiikasta kertovat laulut ja lorut, joihin liittyy liikuntaleikkejä, ovat myös lapsista hauska tapa oppia matematiikkaa.

Tutkiminen:

Tutkimisen avulla kuusivuotiaita lapsia kannustetaan havaintojen tekemiseen ja ongelmanratkaisuun. Lapsia kiinnostaa tutkia ja ratkaista erilaisia matemaattisia tehtäviä (esim. luokittelu, sarjoittaminen, mittaaminen, vertailu). He oppivat kokeilemalla ja erehdyksiä tekemällä. Näin kehittyy myös lasten päättelykyky, ja he oppivat soveltamaan opittuja asioita arkielämässä. Tutkimalla kuusivuotiaat tutustuvat myös geometriaan (esim. muodot, mittasuhteet) ja avaruudellisiin suhteisiin (esim. alhaalla-ylhällä, edessä-takana).

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

Kuusivuotiaat tutustuvat matematiikkaan myös eri taiteen keinoin. Taiteellisessa ilmaisussa ja kokemisessa korostuvat itse tekeminen, kokeileminen ja mielikuvituksen käyttö. Lasten matemaattiset taidot kehittyvät, kun he esim. ihmistä piirtäessään laskevat sormien lukumäärän tai oppivat hahmottamaan ympäröivästä maailmasta erilaisia muotoja ja mittasuhteita sekä siirtävät ne paperille. Lapset opettavat toisiaan ja auttavat huomaamaan erilaisia asioita ja epäkohtia tekemissään taiteellisissa tuotoksissa (esim. jos ihmiskuvasta puuttuu jokin kehonosa). Opettelemme myös matematiikkaan liittyviä lauluja ja loruja.

8.3. LUONNONTIETEELLINEN ORIENTAATIO

Herätämme lapsen kiinnostuksen luontoon (luonnossa liikkumiseen, luonnon tutkimiseen, tuntemiseen, ymmärtämiseen ja kunnioittamiseen) sekä oman lähiympäristönsä suojelemiseen toiminnallisten leikkien ja luontoretkien avulla. Oppiminen tapahtuu aikuisen esimerkin kautta, ja lapsen oman kokemuksen ja kiinnostuksen pohjalta. Lapset ja kasvattajat hoitavat päiväkotimme pihaa yhdessä. Istutamme ja hoidamme kasveja sekä pidämme siivoustalkoita. Elämykset ja kokemukset ovat avain luontoasioiden sisäistämiseen. Eri materiaalien kierrätys kuuluu myös päiväkotimme arkeen.

8.3.1. Pikku-Myyt (alle 3v) / luonnontieteellinen orientaatio

Leikkiminen:

Alle kolmivuotiaat tutustuvat lähiympäristöön ja luontoon eri vuodenaikoina leikkien hiekka-vesi- ja lumileikkejä. Näitä leikkejä lapset oppivat itsekseen, toisia lapsia matkimalla tai kasvattajan opastuksella. Retkillä leikimme lähimetsässä sekä rannalla.

Liikkuminen:

Alle kolmivuotiaalle retket varsinkin lähimetsään ja -rannalle ovat jo monipuolista liikuntaa. Luonnossa liikkuminen harjoittaa oman kehon hallintaa, koordinaatiota ja tasapainoa. Luontoa koetaan eri aistien välityksellä vaihtelevina vuodenaikoina. Liikkumalla lapset voivat matkia esim. erilaisia eläimiä ja luonnonilmiöitä (esim. tuulen heiluttamia puita).

Tutkiminen:

Alle kolmivuotiaat tutkivat itseään ja luontoa kaikilla aisteillaan. Tutkiminen alkaa omasta ja kaverin kehosta. Luonnossa ja lähiympäristössä tarkkailemme eläimiä (esim. oravia, jäniksiä, erilaisia lintuja, koiria), kasvien kasvamista ja kuihtumista, värejä ja erilaisia sääilmiöitä (esim. vesi- ja lumisade, tuuli). Myös kuvakirjoja katselemalla ja tutkimalla tutustutaan kasveihin ja eläimiin.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

Alle kolmivuotiaat käyttävät askartelussa myös luonnonmateriaaleja. Lauluhetkillä laulamme ja lorutteleimme eläin- ja vuodenaikoihin liittyviä lauluja. Kuuntelemme luonnonääniä kuten tuulta, linnunlaulua, sateen ropinaa sekä luontoa kuvaavaa musiikkia. Matkimme myös eläinten ääniä ja liikkumista.

8.3.2. Hemulit ja Majakkasaari (3-5v) / luonnontieteellinen orientaatio

Leikkiminen:

Päiväkotimme pihalla 3-5-vuotiaat lapset leikkivät paljon hiekka-, vesi-, kura- ja lumileikkejä. Näiden lisäksi he leikkivät esim. kotileikkejä (tekevät ruokaa kivistä, hiekasta, oksista, heinänkorsista, kävyistä, kuravedestä), hippaa, keinuvat, työntävät autoja sekä maalaavat mielellään esineitä vedellä. Kesällä he leikkivät vedellä altaissa. Tämän ikäiset lapset käyvät jo pidemmällä retkillä lähiympäristössä kuten metsässä, rannalla ja leikkipuistossa eri vuodenaikoina. Luonto ja sään vaihtelut rikastavat lasten ulkoleikkejä. Luonnossa annamme lapsille mahdollisuuden leikkiä maja- ja luontoleikkejä luonnosta löytyvillä materiaaleilla.

Liikkuminen:

3-5-vuotiaat lapset tekevät jo retkiä kauemmas päiväkodista, ja talvisin he voivat tehdä kävelyretkiä jäälle. Liikuntahetket luonnossa ja metsässä ovat fyysisesti haasteellisempia (esim. kiipeilyä kalliolla) ja kehittävät tasapainoa, oman kehon hallintaa, koordinaatiota ja rajojen kokeilua (voima, taidot, uskallus) sekä yhteistoiminnallisuutta. Retkillä tutustumme ympäröivään luontoon eri vuodenaikoina, havainnoimme ja keskustelemme siitä, opettelemme luonnossa liikkumisen sääntöjä sekä leikimme erilaisilla luonnonmateriaaleilla (esim. majan rakennus).

Tutkiminen:

3-5-vuotiaat tutkivat ympäröivää luontoa (elollinen, eloton), sääilmiöitä sekä veden-, lumen- ja jään olomuotoja. Retkillä havainnoimme ja tunnistamme eläimiä ja kasveja. Keväisin ja syksyisin lapset osallistuvat päiväkodin yhteisiin pihatalkoisiin ja ympäristön siivoamiseen. Lapset myös tutkivat eläin- ja luontokirjoja sekä tekevät luonnontieteellisiä kokeita. Tarkastelemme sääilmiöitä luontokalenterin avulla. Keväällä laitamme kasvamaan rairuohoa ja kukkia, joiden kasvua seurataan aluksi ryhmän ikkunalaudalla ennen kasvien kotiin viemistä.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

3-5-vuotiaat käyttävät monipuolisesti luonnonmateriaaleja askarteluissa. Retkillä lapset voivat kokea luonnon kauneuden eri aistien avulla esim. ihaillemalla syysväreissä olevia puita tai lumihiutaleita/lumisadetta sekä kuuntelemalla luonnon ja eläinten ääniä. Lauluhetkillä laulamme ja loruttelemme vuodenaika-, luonto- ja eläinaiheisia lauluja. Esitämme luontoon ja eläimiin liittyviä satuja ja tarinoita pöytä- ja nukketeatterin avulla.

8.3.3. Muumit (6v) / Luonnontieteellinen orientaatio

Leikkiminen:

Kuusivuotiaat leikkivät innostuneesti ulkona; omalla päiväkodin pihalla sekä retkillä, joita teemme mm. lähimetsään ja rannoille. Lapset leikkivät erilaisilla luonnonmateriaaleilla (esim. kepit, kivet, kävyt) ja saavat käyttää mielikuvitustaan. Luonnonmateriaalit muuttuvat ja kehittyvät erilaisiksi leikkivälineiksi lapsen ja leikin mukana. Leikkiessään luonnossa lapsi tutustuu luontoon ja ihmisten toimintaan. Näissä leikki tilanteissa lapset oppivat sosiaalisia taitoja sekä käyttämään mielikuvitustaan. Ohjatuissa tuokioissa retkillä kuusivuotiaille lapsille kerrotaan luonnosta ja siihen liittyvistä ilmiöistä sekä luonnonsuojelusta. Päiväkodissa leikimme erilaisia luontoon liittyviä laulu- ja roolileikkejä.

Liikuminen

Kuusivuotiaat lapset osaavat jo liikkua luonnossa monipuolisesti (erilaisissa maastoissa). Luonto innostaa ja rohkaisee lasta seikkailemaan sekä kokeilemaan ja testaamaan tasapainoiaan, nopeuttamaan, kestävyytään ja voimaansa. Retkillä lapset saavat mm. kiipeillä puissa, tasapainoitella kaatuneiden puiden päällä ja hyppiä kiveltä kivelle. Säännöt ja rajat ovat sovittu etukäteen ja lapset ovat sitoutuneet noudattamaan niitä.

Tutkiminen:

Lapset ovat luonnostaan uteliaita ja havainnoivat ympäristöä kaikilla aisteillaan. Kuusivuotiaat lapset tutkivat, keräilevät, lajittelevat ja vertailevat kaikkea mitä luonnosta löytyy. Näin he oppivat ymmärtämään kasvattajan opastamana mikä luonnossa on elävää ja elotonta. Kuusivuotiaiden kanssa tutkimme tarkemmin kasvattajan johdolla ihmistä ja hänen suhdettaan ympäristöönsä sekä erilaisia materiaaleja ja eläimiä. Kirjaamme myös eri vuodenaikoina luontohavaintoja ryhmän seinällä olevaan luontokalenteriin. Kierrätys kuuluu jokapäiväiseen elämäämme (paperi, lasit, biojäte, patterit).

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen:

Kuusivuotiaat keräilevät retkillä erilaisia luonnonmateriaaleja, joita käytämme askarteluissa ja ryhmämme somistamisessa. Luonnonmateriaalit innostavat lasta käyttämään luovuutta ja mielikuvitusta. Kuusivuotiaat tekevät taidetta myös pihalla ja retkillä (esim. rakentelevat, piirtävät hiekkaan kivillä ja kepeillä, tekevät kävyillä kuvioita). Päiväkodissa piirrämme ja maalaamme usein tekemistämme luontohavainnoista. Lapsia opetetaan huolehtimaan ympäristöstään, sillä hyvin hoidettuna se tuo kaikille iloa.

8.4. HISTORIAL LIS-YHTEISKUNNALLINEN ORIENTAATIO

Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatioissa rakennetaan lasten kanssa kuvaa nykyisyydestä, menneisyydestä ja heitä ympäröivästä maailmasta. Aloittaessaan päivähoiton lapsi alkaa työstämään ja kokoamaan yhdessä kasvattajan kanssa omaa kasvunkansiota. Tästä rakentuu dokumentti lapsen päiväkodissa vietetystä ajasta ja hänen varhaiskasvatusvuosistaan.

Päiväkotimme kaikki neljä lapsiryhmää viettävät suomalaiseseen kulttuuriin ja kansanperinteeseen liittyviä juhlia (Runebergin päivä, Laskiainen, Kalevalanpäivä, Pääsiäinen, Vappu, Äitienpäivä, Kevätjuhla, Juhannusjuhla, Sadonkorjuujuhla, Aleksis Kiven päivä, Isänpäivä, Itsenäisyyspäivä, Lucian päivä, Joulujuhla ja Uusi Vuosi). Nämä juhlat rytmittävät päiväkotivuoden toimintaa ja ovat tärkeä osa kansanperinteen siirtämistä. Juhliin liittyvien laulujen, leikkien, lorujen, satujen, koristeiden, musiikin, askartelujen ja perinneruokien avulla lapset saavat tietoa omasta kulttuuri- ja kansanperinteestään lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Lapsen aikakäsitys on hyvin erilainen varhaiskasvatusvuosina iästä ja kehitystasosta johtuen. Mitä nuoremasta lapsesta on kysymys, sitä lähemmäksi lapsen elämänpiiriä asioiden tulee liittyä: kotiin, perheeseen, sukulaisiin, päiväkotiin ja lähiympäristöön. Vanhemmat lapset hahmottavat ja ymmärtävät jo paremmin eilistä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta.

8.4.1. Pikku-Myyt (alle 3v) / historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Alle kolmevuotiaat lapset tekevät retkiä lähiympäristöön. Retkillä he tekevät havaintoja, ja tutustuvat lähiympäristön rakennuksiin sekä luontoon (mereen, puihin, eläimiin ja kasveihin) eri vuodenaikojen ominaispiirteitä havainnoiden. Kaikissa edellä mainituissa asioissa kasvattajan osuus on oleellinen. Kasvattajan tehtävänä on nimetä, selittää, kysyä ja ohjata lasta tekemään havaintoja. Nykyhetken ja historian tutkimista ovat esim. matkustaminen metrolla tai bussilla sekä oman kaupunginosan vanhojen ja uusien rakennusten katsominen (esim. Vuosaaren Kartanon ympäristö, korkein asuinrakennus Cirrus).

8.4.2. Hemulit ja Majakkasaari (3-5v) / historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Tämän ikäinen lapsi on utelias ja haluaa oppia uusia asioita. Lapsen kiinnostus taiteellista ilmaisua, liikuntaa ja tutkimista kohtaan kasvaa. Heidän kanssaan voidaan tehdä

tavoitteellisempia tutustumisretkiä ympäristöön kuin pienempien lasten kanssa. Lapsille kerrotaan mikä on retki- tai tutustumiskohteen tarkoitus: miksi se on tehty (esim rakennus) sekä mikä on sen tarkoitus. Omalla asuinalueella tutustumiskohteina ovat esim. Vuosaaren kirkko ja Merirasti-kappeli, urheilukentät, kulttuurikeskus Vuotalo näyttelyineen ja konsertteineen. Oman asuinalueen ulkopuolelle lähdetään esim. teatteriin, torille, konserttiin ja taidenäyttelyyn.

8.4.3. Muumit (6v) / historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Kuusivuotias lapsi ymmärtää, että asiat muuttuvat ajan kuluessa. Esim. maisema muuttuu eri vuodenaikoina tai uudisrakentamisen myötä sekä tavarat (esim. puhelin) ja ihmiset muuttuvat iän myötä. Lapsi ymmärtää itsessään tapahtuneet muutokset syntymästä tähän hetkeen. Kasvattajan tavalla kertoa näistä asioista lapsille on suuri merkitys.

Kuusivuotiaiden lasten kanssa voidaan miettiä oman asuinalueen sijoittumista paikkakuntaan ja sen sijoittumista Suomen kartalle. Heidän kanssaan keskustellaan myös valtiomuodosta, rahasta, suomen- ja ruotsinkielestä, uutisista sekä urheilutapahtumista.

Omalla asuinalueellaan kuusivuotiaat lapset tutustuvat kouluun yhteistyössä kummiluokan kanssa. Tutuiksi tulevat oman asuinalueen urheilukentät, kirjasto, kulttuurikeskus Vuotalo ja eri puolella Vuosaarta sijaitsevat uudet ja vanhat taideteokset sekä muistomerkit.

Oman asuinalueen ulkopuolelle kuusivuotiaat lapset lähtevät katsomaan Helsingin historiallisia rakennuksia, patsaita ja elokuvia sekä kuuntelemaan musiikkia konsertteihin.

8.5. ESTEETTINEN ORIENTAATIO

Esteettisten elämysten kautta lapsi saa kokemuksia häntä ympäröivästä maailmasta. Se avautuu hänelle havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen, luomisen, kokeilemisen ja kuvittelun avulla. Kasvattaja auttaa lasta tutustumaan ja tekemään havaintoja omasta lähiympäristöstä niin sisällä kuin ulkona. Päiväkotimme arjessa lapset saavat esteettisiä kokemuksia tekemällä erilaisia kädentöitä, rakentelemalla, musiikkia kuuntelemalla ja tuottamalla, tekemällä retkiä konsertteihin ja teattereihin, osallistumalla päiväkodin yhteisiin juhliin ja tapahtumiin sekä erilaista kirjallisuutta kuulemalla, näkemällä ja lukemalla. Päiväkodissamme on myös tapana viettää lasten syntymäpäiviä. Päiväkodin sisustus, lasten töiden esille laitto ja hyvien käytöstapojen vaaliminen ovat myös tärkeä osa esteettisen ilmapiirin luomisessa.

Sisätiloissa opettelemme yhdessä huolehtimaan siisteydestä, yleisestä järjestyksestä ja tavaroiden paikalleen laittamisesta. Yhdessä tekemällä ja keskustelemalla opetamme lasta arvostamaan, kunnioittamaan ja arvioimaan omaa ympäristöään sekä huomaamaan, että meillä jokaisella on vastuu oman ympäristömme huolehtimisesta ja se tuo iloa meille kaikille. Ulkona on tärkeää kiinnittää lapsen huomio ympäristön siisteyteen, luonnon kauneuteen sekä erilaisiin rakennuksiin ja niiden yksityiskohtiin.

Kasvattajan tehtävä on kannustaa lasta käyttämään omaa luovuuttaan ja tuottaa lapselle onnistumisen ja mielihyvän kokemuksia.

8.5.1. Pikku-Myyt (alle 3v) / esteettinen orientaatio

Alle kolmevuotiaat kokevat ja nauttivat musiikin, kuvataiteen sekä laulu- ja loruhetkien tarjoamista elämyksistä. Pienille lapsille on tärkeintä miellyttävä, turvallinen ja harmoninen ympäristö, kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus käyttää mielikuvitusta ja luovuutta. Pienten lasten toimintaa ohjaa suuressa määrin tunteet. Kasvattajan rooli on merkittävä tunteiden käsittelyssä ja ymmärtämisessä. Tärkeintä on, että lapsi nauttii toiminnasta.

8.5.2. Hemulit ja Majakkasaari (3-5v) / esteettinen orientaatio

3-5-vuotiaat lapset ovat luontaisesti innokkaita tekemään havaintoja sekä uteliaita tutkimaan ja kokeilemaan. Kasvattaja kiinnittää lasten huomion kauniisiin asioihin ympärillämme esim. lasten esillä oleviin töihin, päiväkodin pihan kukkapenkkiin, maisemiin retkillä ja rakennettuun ympäristöön (esim. leikkipuisto, kirkko, vanhat talot). Kasvattaja herättää kiinnostusta omalla esimerkillään, ja käyttäytymisellään kannustaa ja rohkaisee lasta. Tämän ikäinen lapsi ilmaisee itseään ja kokemaansa kuvataiteen, liikunnan, musiikin ja draaman avulla (esim. maalaamalla, piirtämällä, leikkaamalla, liimaamalla, rakentelemalla, soittamalla, laulamalla, tanssimalla, näyttelemällä).

8.5.3. Muumit (6v) / esteettinen orientaatio

Kuusivuotiasta lasta rohkaistaan ilmaisemaan itseään ja tunteitaan eri taiteen keinoilla. Kasvattajan tehtävä on antaa lapselle vaihtoehtoisia tapoja käsitellä kokemaansa, ja tähän eri taiteen lajit antavat hyvät mahdollisuudet. Tämän ikäinen lapsi osaa havainnoida ympäristöään kaikilla aisteilla. Usein hajut, tuoksut ja kosketteleminen antavat lapselle enemmän tietoa kuin silmin voi havainnoida. Kuusivuotiaalle annetaan mahdollisuus rakentaa ja muuttaa, eikä vain jäljentää toisen tekemää tai näyttämää mallia. Lapselle on tärkeää kuulla, että hänen töitään arvostetaan. Esikouluryhmässä kirjoitamme lasten töihin

mitä hän on esim. piirtänyt tai kertonut piirtämästään.

Kuusivuotias saa monipuolisia esteettisiä elämyksiä ja kokemuksia tutustuessaan eri taiteen lajeihin (kuvataide, musiikki, liikunta, teatteri). Opettelemme heidän kanssaan erilaisia menetelmiä ja yhdistelemme eri taiteen muotoja (esim. kuvataide, musiikkiliikunta ja -maalaukset). Taiteen kautta lapset saavat tunne- ja kauneuselämyksiä sekä asiatietoja.

Kuusivuotiaita ohjataan erilaisten tavaroiden ja välineiden käsittelyssä sekä leikin tai muun toiminnan loputtua tavaroiden omille paikoilleen laittamisessa. Lapsilla on myös mahdollisuus jättää rakennelmansa ja leikkinsä odottamaan seuraavaa leikkikertaa.

8.6. EETTINEN ORIENTAATIO

Eettinen kasvatus sisältää moraaliin, ajatteluun ja käytöstapoihin liittyviä asioita.

Eettisen kasvatuksen tärkeänä osana varhaiskasvatuksessa on hoiva ja huolenpito.

Päiväkodissämme lähtökohtana on, että lapsen persoonallisuus hyväksytään ja häntä ohjataan käyttäytymään hyvin. Näin hän oppii hyväksymään ja kunnioittamaan muita lapsia ja aikuisia. Pidämme tärkeänä, että lapsi kokee olevansa täällä turvassa ja tulee huomatuksi ja ymmärretyksi. Kasvattajan käyttäytyminen ja tapa suhtautua asioihin sekä hänen periaatteensa ovat lapselle mallina arjessa.

8.6.1. Pikku-Myyt (alle 3v) / eettinen orientaatio

Pienet lapset tarvitsevat tekojensa ja tunteidensa tulkiksi aikuista (esim. töniminen ei tarkoita aina huonoa käytöstä tai kiusan tekoa vaan voi olla huomion hakua ja kiinnostuksen osoittamista). Tässä iässä lapset ovat herkkiä huomaamaan toisen lapsen tunteita ja oloa sekä osoittamaan myötätuntoa. Näissä tilanteissa lapsi oppii anteeksipyyntön ja lohdutuksen merkityksen.

8.6.2. Hemulit ja Majakkasaari (3-5v) / eettinen orientaatio

3-5-vuotaiden mielessä alkaa jo pyöriä kysymyksiä oikeasta ja väärästä sekä hyvästä ja pahasta. Kasvattajalla on olennainen rooli tukea lasta ymmärtämään niiden välistä eroa. Saduissa esiintyvät usein oikea ja väärä hyvin konkreettisina ja selkeinä. Satujen avulla lapselle voidaan opettaa myötäelämisen kykyä ja eläytymistä toisen asemaan sekä käsitellä myös pelkoja ja syyllisyyden tunteita. Tämän ikäinen lapsi ajattelee vielä minäkeskeisesti, mutta opettelee toisten huomioonottamista ja omien tunteiden hallitsemista ja pettymyksen kestämisestä (esim. odottamaan vuoroa, noudattamaan ohjeita,

jakamaan huomiota, tekemään valintoja, omien halujen hillitsemistä). Tässä iässä myös kaverisuhteiden merkitys kasvaa. Sen kautta käsitellään ihmissuhteita, ja leikkiessä harjoitellaan käytöstapoja ja vuorovaikutusta. Kasvattajan apu ja tuki ristiriitatilanteiden selvittämisessä on välttämätön.

8.6.3. Muumit (6v) / eettinen orientaatio

Kasvattajan kunnioittava suhtautuminen lapseen ilmenee lapsen kuuntelemisena ja hänen näkemyksensä huomioon ottamisena. Keskustelemme lasten kanssa ryhmän yhteisistä säännöistä, teemoista ja heitä kiinnostavista asioista. Keskusteluissa rohkaisemme lasta kertomaan oman mielipiteensä ja puhumaan tunteistaan sekä opettelemme kuuntelemaan kaveria. Kun lapsi arvostaa itseään luo se pohjan myös toisen arvostamiselle. Vastuun ottamista harjoittelemmekin tekemällä pieniä työtehtäviä (esim. ruoka-apulaisen tehtävät), pitämällä huolta omista tavaroista ja leikkiympäristöstä. Ohjaamme lasta myös auttamaan toisia.

8.7. USKONNOLLIS-KATSOMUKSELLINEN ORIENTAATIO

Uskonnollis-katsomuksellisen kasvatuksen lähtökohtana on kunnioittaa perheen uskontoa ja vakaumusta. Päiväkodissamme lapset tutustuvat kristillisen uskonnon keskeisiin sisältöihin ja uskonnollisiin juhliin. Lapsella on myös mahdollisuus kiinnostuksensa mukaan keskustella uskonnollisista asioista. Tavoitteenamme on opettaa lapsille kunnioittavaa suhtautumista eri uskontokuntiin ja toisiin kulttuureihin.

8.7.1. Pikku-Myyt (alle 3v) / uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Myös pieni lapsi kokee ja tuntee hiljaisuuden, juhlavuuden ja hartauden tunteita. Uskontokasvatus pienten ryhmässä sisältää hiljentymistä ja osallistumista kirkollisiin tapahtumiin. Yhdessä laulaminen sekä musiikin ja kertomusten kuunteleminen kuuluu myös pienten uskontokasvatukseen. Kasvattaja on mallina ja osoittaa omalla suhtautumistavallaan miten tilanteissa toimitaan.

8.7.2. Hemulit ja Majakkasaari (3-5v) / uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Päiväkodissamme käsitellään raamatunkertomuksia (esim. suojelusenkeli, hyvä paimen, jouluevankeliumi, pääsiäisen sanoma) ja vietetään kristillisiä juhlia kuten Pääsiäinen, Joulukin ja Pyhäinpäivä. Keskustelemme lasten kanssa kasteesta, häistä, hautajaisista sekä pohditaan yhdessä esille tulleita kysymyksiä. Suomalaiseen kristilliseen

kulttuuriperinteeseen ja tapoihin tutustuminen avartaa lapsen maailmankuvaa. Samalla lapsi tutustuu kirkollisiin käsitteisiin (esim. kirkko, pappi, raamattu).

8.7.3. Muumit (6v) / uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Suomalaiseen kristilliseen kulttuuriperinteeseen tutustumisen lisäksi kuusivuotiaat tutustuvat kirkkoon rakennuksena sekä kirkkomusiikkiin (virret) ja -taiteeseen.

Kuusivuotiaiden uskontokasvatus sisältää tietoa, keskusteluja, kysymyksiä, vastauksia ja pohdintoja uskontoon ja elämään liittyvistä asioista (esim. syntymä/kuolema, oikea/väärä). Esiopetusikäiset lapset osallistuvat jo enemmän oman seurakuntamme järjestämiin tilaisuuksiin (esim. konsertti, nukketeatteri).

9. MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET LAPSET PÄIVÄKOTI RASTILASSA

Päiväkodissamme kieli- ja kulttuurivähemmistöön kuuluvien lasten päivähoido, kasvatus ja opetus tapahtuu lapsen omassa ryhmässä. Tärkeintä on lapsen oman kulttuuri-identiteetin tukeminen, vahvistaminen ja arvostaminen. Päiväkodissa lapsi oppii suomen kieltä luonnollisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Suomen kielen taso ja kielen oppimisen nopeus vaihtelevat paljon eri kieli- ja kulttuurivähemmistöön kuuluvilla lapsilla. Äidinkieli on tunteiden kieli ja se on pohja kaikelle kielen oppimiselle. Lapsen suomen kielen taitoon vaikuttavat mm. motivaatio uuden kielen oppimiseen, perhetausta ja kielet sekä vuorovaikutus suomalaisiin lapsiin ja aikuisiin.

Eri kieli- ja kulttuurivähemmistöön kuuluville lapsille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai perheessä puhutaan suomen lisäksi jotain muuta kieltä, järjestetään suomi toisena kielenä (s-2) opetusta. Suomi toisena kielenä opetusta järjestetään lapsen omassa ryhmässä pien- tai yksilöopetuksena muun toiminnan lisäksi n. yhden tunnin ajan viikossa. Se on arjessa tapahtuvaa lasten toiminnan ohjausta, jonka lähtökohtana on toiminnallisuus ja leikki. Näiden lisäksi tärkeää on lapsen yksilöllinen ja sanallinen ohjaus sekä yhdessä toimiminen perushoitotilanteissa. Ilmeet, eleet, selkeä puhe ja kuvat auttavat myös lasta paremmin ymmärtämään suomen kieltä. Leikkitilanteissa vuorovaikutus aikuisen ja muiden lasten kanssa auttaa lasta oppimaan uusia sanoja ja niiden merkityksiä. Päivähoidossa suomi toisena kielenä opetuksen tavoitteena on, että lapsi on tasavertainen ryhmän jäsen, ja saa yhdenvertaisen mahdollisuuden oppimiseen. Tavoitteena on mahdollisimman toimiva ja ikätasoa vastaava suomen kielen taito kaikilla kielen osa-alueilla. Suomen kielen taidon kehittyessä tavoitteena on, että lapsi ymmärtää ja käyttää kieltä aktiivisesti sekä harjoittelee sen rakenteita.

sovimme yhdessä, mitkä päivät ja ajat lapsen olisi mahdollisuuksien mukaan hyvä olla päiväkodissa. Aamulla lasten kanssa käydään läpi päivän toiminta etukäteen keskustellen. Joskus lapsen päivärytmiä tukee myös kuvien käyttäminen arjen toimintoja selitettäessä. Ryhmän kasvattajat sopivat keskenään miten eri tilanteissa toimitaan. Kasvattajan johdonmukainen toiminta auttaa lasta selkiyttämään ja jäsentämään toimintaansa. Lasten jakaminen pienryhmiin on tärkeä osa toimintaamme, jolla tuemme lapsen oppimista. Kasvattajan tekemät havainnot ovat erityisen tärkeitä, jotta nähdään lapsen kehittyminen ja tuen tarve. Havainnot kirjataan ylös ja niitä arvioidaan päivittäin/viikoittain /kuukausittain ryhmän henkilökunnan kesken sekä vanhempien kanssa. Syksyn alussa lapselle nimetään oma kasvattaja, joka on vastuussa lapsen asioista, ja on yhteydessä vanhempiin ja tarvittaviin yhteistyötahoihin.

Lapsen tuen tarpeesta riippuen sovimme perheen kanssa jatkotoimenpiteistä: perhe ottaa yhteyttä neuvolaan tai yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa alueen erityislastentarhanopettajaan. Yhdessä perheen, päiväkodin ja erityislastentarhanopettajan kanssa keskustelemme lapsen kehityksestä ja mahdollisista pulmista. Tarvittaessa lapselle hankitaan asiantuntijan lausunto erityisen tuen tarpeesta esim. neuvolasta, puheterapeutilta tai psykologilta.

Päiväkodin henkilöstö laatii esityksen lapsen erityisen tuen tarpeesta. Tämän jälkeen vanhemmat tutustuvat esitykseen ja yhteisen keskustelun pohjalta siihen tehdään mahdollisia muutoksia. Allekirjoituksellaan vanhemmat hyväksyvät esityksen. Itäisen päivähoitoalueen moniammatillinen asiantuntijaryhmä (MERVA) antaa suosituksen tukitoimesta, jonka jälkeen päivähoitopäällikkö tekee päätöksen tuen myöntämisestä. Tuki myönnetään toimintavuodeksi kerrallaan.

Kun erityistuki on myönnetty päivähoitolaki velvoittaa päiväkodin henkilöstöä laatimaan lapselle kuntoutussuunnitelman. Kuntoutussuunnitelma laaditaan vanhempien, lapsen ryhmän lastentarhanopettajan sekä tarvittaessa erityislastentarhanopettajan tai jonkun muun lasta tutkineen henkilön kesken. Kuntoutussuunnitelman tavoitteet sovitaan yhdessä vanhempien kanssa kauden alussa (syyskuu) sekä heti vuoden alussa (tammikuu).

Teemme yhteistyötä neuvolan, toimintaterapeutin, puheterapeutin, perheneuvolan, koulun, lastensuojelun ja suomi toisen kielenä lastentarhanopettajan kanssa. Kuntoutussuunnitelman tavoitteet tehdään yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jossa eri asiantuntijoiden näkemykset ja tavoitteet yhdistyvät. Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa tarkoittaa yksilöllisten tavoitteiden asettamista lapselle ja erityisen tuen tarpeen huomioimista toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, toimintahetkissä

sekä ryhmän arkitilanteissa.

11. KASVATUSKUMPPANUUS

11.1. MITÄ KASVATUSKUMPPANUUS TARKOITTA?

Kasvatuskumppanuus tarkoittaa vanhempien ja päiväkodin kasvattajien vastavuoroista suhdetta ja kiinnittää erityistä huomiota lapsen kasvatukseen ja kehityksen tukemiseen niin kotona kuin päivähoitossa. Koko kasvatuskumppanuuden idea on vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välisen vuorovaikutussuhteen syventäminen.

Kasvatuskumppanuus edellyttää vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välistä keskinäistä luottamusta, toistensa kunnioittamista ja erilaisuuden sietämistä. Tavoitteena kumppanuudessa on turvata lapsen kehitys yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Vanhemmat ovat tärkeimmät ihmiset lapsen elämässä ja heillä on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu. Vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten, ja kasvatushenkilöstöllä taas on koulutuksen ja kokemuksen antamaa tietoa, taitoa ja osaamista.

11.2. KUINKA KASVATUSKUMPPANUUS ALKAA?

Kasvatuskumppanuuden rakentaminen päivähoitohenkilöstön ja lasten vanhempien välillä alkaa hetkestä, kun perhe tulee tuomaan päivähoitohakemuksen siihen päiväkotiin, mistä he toivovat saavansa lapselle hoitopaikan.

Päiväkoti Rastilassa päiväkodin johtaja tapaa kaikki vanhemmat ennen päivähoiton aloitusta. Yhteisessä keskustelussa käydään läpi päivähoitoon liittyviä asioita vuorohoitoyksikössä. Vanhemmille kuvataan lapsen hoitopäivän kulkua ja miten se poikkeaa tavallisen päivä-päiväkodin toiminnasta, ja mitä se merkitsee lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta (esim. jääminen yö/ilta/viikonloppuhoitoon, henkilökunnan vaihtuvat työvuorot, viikonlopun toiminta, jolloin kaikki lapsen ovat samassa ryhmässä). Vanhemmille kerrotaan päiväkodin historiasta, toiminnasta, yhteistyökäytännöistä, lapsiryhmistä, henkilökunnasta ja heidän työvuoroistaan. Samoin heille kerrotaan päiväkodin arvopohja ja kasvatuseriaatteet.

Vanhempien kanssa keskustellaan kasvatukseen liittyvistä asioista kuten selkeän päivä- ja vuorokausirytmien, kiintymyksen, hellyyden ja kärsivällisyyden merkityksestä. Keskustelemme myös vanhempien vastuusta asettaa rajoja lapsen käyttäytymiselle sekä

avuttomuuden, ikävän ja epäonnistumisen tunteista, jotka myös kuuluvat vanhemmuuteen ja yleensä elämään.

11.3. KUINKA KASVATUKUMPPANUUTTA TOTEUTETAAN RASTILASSA?

Päiväkodista lähetetään perheelle kirje, kun lapsen hoitopaikka on varmistunut. Kirjeessä pyydetään ottamaan yhteyttä ryhmään, johon lapsi on valittu. Tästä alkaa kumppanuuden rakentaminen hoito- ja kasvatushenkilöstön kanssa.

Ennen kuin lapsi aloittaa varsinaisen päivähoidon toivomme vanhempien tutustuttavan lapsensa päiväkotiin; aluksi ulkoilemalla päiväkodin pihalla ja vähitellen siirtymällä sisätiloihin katsomaan ja seuraamaan tulevan ryhmän toimintaa.

Lapselle nimetään vastuukasvattaja, joka perheen halutessa tulee käymään lapsen kotona, ja jonka kanssa vanhemmat käyvät hoito- ja kasvatustaluteluja syksyisin ja keväisin. Näissä keskusteluissa vanhemmat voivat kertoa oman näkemyksensä lapsen kasvusta, kehityksestä, toivomuksista ja kiinnostuksen kohteista. Päiväkodin kasvattaja puolestaan kertoo omista havainnoistaan millainen lapsi on ryhmän jäsenenä sekä kuinka hän kasvaa ja kehittyy. Nämä keskustelut ovat luottamuksellisia ja lapsen asioista puhutaan kunnioittavasti. Tämän vuoropuhelun avulla lasta kannatellaan kahden maailman, kodin ja päiväkodin, välillä. Keskusteltavat asiat myös kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan päivähoidon asiakastietojärjestelmään.

Kasvatustaluteluja lisäksi vanhemmille jaetaan tiedotteita, joissa kerrotaan koko päiväkodin ja erityisesti lapsen omaan ryhmään liittyvistä asioista. Tiedotteet löytyvät myös ryhmien ilmoitustaululta tai ulko-ovesta. Myös vanhempainillat, yhteiset juhlat ja tapahtumat kokoavat vanhemmat, lapset ja päiväkodin henkilöstön yhteen.

Vanhempien työvuoroista johtuen lapsi saattaa viettää toisinaan pitkän ajan yhtäjaksoisesti päiväkodissa. Tämän vuoksi avoin vuoropuhelu vanhempien ja kasvattajien välillä on tärkeää. Päivittäisen kohtaamisen ja lapseen liittyvien kulumisten vaihtamisen lisäksi puhelin ja sähköposti ovat käytössä ympärivuorokauden.

12. ARVIOINTI

Arviointi on hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kehittämistä sekä yksilö- että yhteisötasolla. Sen tarkoitus on tukea ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Arvioinnin myötä saamme tietoa ja näkemyksiä, jotka mahdollistavat palautteen antamisen niin lapsille ja vanhemmille kuin työyhteisön jäsenille. Arvioimme, jotta kehitymme ammatillisesti, pystymme kehittämään päiväkodin toimintaa sekä saamme mahdollisimman tarkkaa tietoa jokaisen lapsen kehitystasosta ja tarpeista. Arviointi edellyttää, että koko työyhteisö on tietoinen yhteisesti asetetuista tavoitteista ja arviointisuunnitelmasta.

Henkilöstön osuus arvioinnissa:

Lapsiryhmien kasvattajat pitävät kerran viikossa ryhmäpalaverin, jossa suunnitellaan ja arvioidaan ryhmän toimintaa sekä lapsia yksilöinä. Näissä palavereissa suunnitellaan ja tarkastellaan toteutuneita asioita sekä tehdään niistä johtopäätöksiä. Joka toinen viikko pidämme koko päiväkotia koskevan henkilöstöpalaverin, jossa keskustellen arvioimme päiväkodin toimintaa. Ryhmiemme kasvattajat täyttävät kerran kuukaudessa lomakkeen, jossa arvioivat omaa ryhmäänsä vuorovaikutuksen, toiminnan, lapsiryhmän tilanteen, palautteen antamisen ja saamisen sekä työviihtyvyyden näkökulmista.

Päiväkodissämme järjestämme keväisin ja syksyisin koko henkilökunnan kehittämispäivän (päiväkoti on suljettu ja lapsille järjestetään varahoito). Lisäksi meillä on koko henkilöstön yhteisiä suunnitteluiltoja sekä ryhmäkohtaisia suunnitteluiltoja keväisin ja syksyisin.

Henkilöstö arvioi päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa vuosittain. Tällöin tarkastellaan myös päiväkotimme arviointimenetelmiä.

Lapsen osuus arvioinnissa:

3-5-vuotiaat ja esiopetusikäiset lapset arvioivat omaa ja koko ryhmän toimintaa yhdessä kasvattajien kanssa yleensä toimintatuokioiden jälkeen ja yhteisissä keskustelutuokioissa (esim. aamu- ja iltapäiväkeskustelupiiri). Jokaisessa ryhmässä lapsi kokoaa yhdessä kasvattajan kanssa omaa kasvunkansiota. Kansio sisältää lapsen kädentöitä, valokuvia, lapsen omia kertomuksia ja kirjoituksia sekä kasvattajan havaintoja lapsesta. Sen tarkoitus on tehdä lapsen toimintaa sekä oppimista näkyväksi. Järjestämme syksyisin ja keväisin lasten kokouksen, johon osallistuu jokaisesta lapsiryhmästä 2 lasta yhdessä kasvattajan kanssa. Näissä kokouksissa lapsilta kysellään toiminta- ja leikkivälineisiin, toimintaan ja päiväkodissa viihtymiseen liittyviä asioita.

Vanhempien osuus arvioinnissa:

Päivittäinen kuulumisten vaihto kodin ja päiväkodin kasvattajien välillä on tärkeää. Tällöin yhteistyöstä saadaan ajankohtaista palautetta ja sen avulla voidaan parantaa ja vahvistaa mm. kasvat keskusteluissa sovittuja tavoitteita. Hoito- ja kasvat keskustelut käydään päiväkodissamme vähintään kaksi kertaa vuodessa yhdessä vanhempien ja lapsen vastuukasvattajan kesken. Keskusteluissa vanhemmat ja kasvattajat vaihtavat tietoa lapsesta, ja miettivät yhdessä missä lapsi tarvitsee mahdollisesti tukea. Keskusteluissa vanhemmat voivat esittää toiveita ja ajatuksiaan lasta ja päiväkodin toimintaa koskevista asioista. Suunnittelemme ja sovimme yhdessä tavoitteet ja menetelmät, joilla lapsen kehitystä ja kasvua tuetaan sekä seurataan. Sovimme myös kuinka pidämme yhteyttä kodin ja päiväkodin välillä (päivittäiset keskustelut, puhelin, sähköposti, viikkotiedotteet, perhekirjeet syys- ja kevätkauden aikana). Keskusteltavat asiat kirjataan päivähoiton asiakastietojärjestelmään.

Kuusivuotiaalle laaditaan suunnitelma (LEOPS= lapsen esiopetuksen suunnitelma) yhdessä lapsen, vanhempien ja kasvatushenkilöstön kanssa. Syksyisin sovitaan lapselle tavoitteet, harjoiteltavat asiat sekä lapsen toiveet ja odotukset koskien esikouluvuotta. Suunnitelma toimii kasvattajien työvälineenä, johon kirjataan havaintoja lapsen kehityksestä ja mielenkiinnon kohteista. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan kevään keskustelussa. Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle laaditaan lisäksi kuntoutussuunnitelma.

Vanhempainillat rakennetaan jonkun teeman ympärille ja siellä käsitellään koko päiväkodin tai lapsen oman ryhmän ajankohtaisia asioita. Tavoitteena on vanhempien tutustuminen toisiinsa ja ajatusten vaihto muidenkin kuin vastuukasvattajan kanssa. Järjestämme myös vanhempainkahveja (yleensä ryhmäkohtaisia), joissa vanhemmat voivat tavata toisiaan ja tuoda esille toiveitaan ja kuulumisiaan.

Arviointikyselyjen avulla pyrimme selvittämään vanhempien mielipiteitä päiväkodin toiminnasta ja varhaiskasvatuksen laadusta sekä kehittämistarpeista. Päiväkodissa teemme asiakastytyväisyyskyselyn lapsiryhmittäin syksyisin ja keväisin. Lisäksi Helsingin kaupunki laatii oman asiakastytyväisyyskyselyn joka toinen vuosi. Kyselyjen vastauksissa vanhemmat voivat kertoa tärkeinä pitämiään huomioita oman lapsensa ryhmästä ja koko päiväkodin toiminnasta.

LIITTEET:

- liite 1: päiväkotiki Rastilan esiopetuksen toimintasuunnitelma
- liite 2: osallistumistodistus esiopetuksesta

LÄHTEET :

Yhteiseen keskusteluunne on saatu ajatuksia seuraavista teoksista:

- Brotherus, A., Hytönen, J. ja Krokfors, L. 1999: Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. Juva:Wsoy.
- Hakkarainen, P.: Leikin merkitys varhaiskasvatuksessa, miksi leikkiä pitäisi ohjata? Luento 11.5.2006 Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitos, Helsinki.
- Kalliala, M. 1999: Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Lindqvist, G. 1996: Leikin mahdollisuudet. Jyväskylä 1998: Jyväskylän yliopistopaino.
- Mäntynen, P. 1997: Pikkulasten leikinedellytykset päiväkodissa. Joensuu: Joensuun yliopistopainos.
- Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001: Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura Ab.
- Aho, L. ja Järvinen, H.: Luontoverne. Wsoy:n graafiset laitokset, Porvoo 1995.
- Kockljushkin, M.: Seikkailuun!. Tammer-Paino Oy, Tampere 2000.
- Hohmann, M., Banet, B. ja Weikart, D.: Leikin, tutkin, opin, toiminnan iloa esiopetukseen. Karisto Oy, Hämeenlinna 1993.
- Ollaranta, R. ja Simojoki, M.: Pium, paum, paukkaa. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu 1985.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005 tark. painos)
- Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma (2007)
- Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma (2000)